

Loimaan kaupungin lausunto, arviomuistio työvoimapalveluiden kehittämistarpeista kuntouttavan työtoiminnan uudistamisen yhteydessä

[Lausuntopyyntö \(dno VN/37864/2025\)](#)

Kehittämisehdotus 1: Uravalmennuksen räätälöinti

Näkemykset uravalmennuksen räätälöintiä koskevista ehdotuksista:

Työvoimapalveluiden uravalmennuksen sisällöistä ei säädetä tarkemmin eikä toimeenpanoa varten ole laadittu tiettyä palvelukuvausta, jonka mukaisena uravalmennus pitäisi toteuttaa. Arviomuistion mukaan lainsäädännön väljyys jättää työvoimaviranomaiselle monipuoliset mahdollisuudet räätälöidä valmennus asiakkaiden tarpeisiin.

Loimaan kaupunki pitää lainsäädännön takaamaa liikkumavaraa uravalmennuksen räätälöinnissä tärkeänä ja kannattaa lainsäädännön pitämistä ennallaan tältä osin. Matalan kynnyksen palveluna uravalmennus on usein haasteellinen, koska kuntouttavaa työtoimintaa tai sitä vastaavaa palvelua tarvitsevat asiakkaat ovat usein vielä melko kaukana työmarkkinoista. Tälle kohderyhmälle räätälöitävän uravalmennuksen tulisi olla pitkäkestoista.

Loimaan kaupunki pitää kehittämisehdotuksen mukaisesti tärkeänä myös sitä, että työtön saa tarvittaessa sosiaalipalveluiden tukea arjessa ja työelämässä toimimisen perusvalmiuksien vahvistamiseen. Tähän tulee varata riittävä resurssi.

Kehittämisehdotus 2: Työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistaminen

Näkemykset työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistamista koskevista ehdotuksista:

Arviomuistio suosittelee laatuperusteisen työhönvalmennuksen laajamittaista käyttöönottoa sen näyttöön perustuvan vaikuttavuuden vuoksi. Käyttöönotto ei edellytä muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Loimaan kaupunki pitää lainsäädännön takaamaa liikkumavaraa myös työhönvalmennuksen järjestämisessä tärkeänä ja asiakaskunnan tarpeiden mukaisten palvelujen räätälöinnin mahdollistavana tekijänä. Loimaan kaupunki kannattaa lainsäädännön pitämistä ennallaan tältä osin.

Arviomuistiossa mainitun IPS:n ja muiden yksilölliseen tukeen perustuvien laatuperusteisten menetelmien mukaiset työhönvalmennukset ovat usein pitkäkestoisia ja kustannuksiltaan korkeita. Niiden järjestämiseen tulisi rakentaa kannusteet muuttamalla työttömyysturvan rahoitusmallia tavalla, joka parantaisi heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleville suunnattujen laatuperusteisten valmennusten kustannusvaikuttavuutta kuntien näkökulmasta. Turun työllisyysalueen ja Loimaan kaupungin suosittama vaihtoehto tähän on työttömyysturvan kuntamaksusuuden poistaminen heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleville suunnattujen työvoimapalveluihin osallistuvilta palveluihin osallistumisen ajalta.

Kehittämisehdotus 3: Työllistymissuunnitelman rakentaminen palvelukokonaisuudeksi

Näkemykset ehdotuksista työllistymissuunnitelmasta palvelukokonaisuutena:

Arviomuistiossa esitetty ehdotus tarkoituksenmukaisesti etenevien, palvelukokonaisuuksiksi muodostuvien työllistymissuunnitelmien rakentamisesta on kannatettava. Asiakastietojärjestelmien puutteet vaikeuttavat kuitenkin merkittävästi palvelupolkujen rakentamista; usean eri viranomaisen palveluja tarvitsevien asiakkaiden kohdalla ylimääräisenä esteenä on lisäksi eri viranomaisten tietojärjestelmien yhteensopimattomuus. Järjestelmien tulisi mahdollistaa myös asiakkaiden palvelupolkujen ja tarjottujen palveluiden vaikuttavuuden seuranta. Järjestelmäkehittämisen ohella

yhteistyön edellytyksiä tulisi parantaa myös poistamalla tietosuojaan liittyviä epätarkoituksenmukaisia tiedonvaihdon esteitä.

Varsinkin heikossa työmarkkina-asemassa oleville suunnattavia palvelukokonaisuuksia rakennettaessa tulee lisäksi huolehtia siitä, että loikka sosiaalihuollon kuntouttavista palveluista työvoimaviranomaisen palveluihin ei ole liian suuri. On tärkeää, että sosiaalista kuntoutusta vahvistetaan ja siihen tulee resursseja ja velvoitteita myös hyvinvointialueille. Tällä hetkellä sosiaalisen kuntoutuksen saatavuudessa on rajoitteita. Olennaisia ovat myös kysymykset siitä, onko sosiaalinen kuntoutus asiakkaille velvoittavaa, millä etuudella asiakkaat ovat kuntoutuksen ajan sekä mistä löydetään paikat, joissa valmennusta voidaan tarjota matalalla kynnyksellä ja asiakkaan osallisuutta tukien.

Kehittämisehdotus 4: Sääntelyn tarkentaminen (kokeilu, valmennus)

Näkemykset sääntelyn tarkentamista koskevista ehdotuksista:

Arviomuistion mukaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi on työvoimapalveluiden tähänastisten toteumatietojen perusteella syytä tarkastella kokeilun (etenkin työkokeilun) ja valmennuksen sääntelyn selkeyttä ja riittävyttä.

Loimaan kaupunki ei kannata sääntelyn tarkentamista. Kuten kehittämisehdotusten 1 ja 2 kohdalla on sanottu, työvoimaviranomaisille väljä sääntely on edellytys palvelujen räätälöimiseksi asiakkaiden tarpeiden mukaisiksi. Sääntelyn tarkastelun perustana ei muutenkaan tulisi käyttää esim. palvelujen kestoa tai muita toteumatietoja vaan sitä, miten hyvin sääntely mahdollistaa asiakaskunnan palvelutarpeeseen vastaamisen. Työttömyysturvan rahoitusmalli ohjaa jo nyt kuntia järjestämään vaikuttavia ja kustannustehokkaita palveluja ilman lisäsääntelyn tarvetta.

Sääntelyn tarkentamisen sijasta työkokeilun sisällön ja keston laajentaminen merkittävästi saattaisi olla kuntouttavan työtoiminnan nykyisen asiakasryhmän tarpeeseen vastaava palvelu. Työkokeilusta tulisi poistaa sen enimmäiskesto sekä viikko- ja päiväkohtainen osallistuminen ja laajentaa sen tarkoitusta työkyvyn arviointiin ja ylläpitoon pitkittyneessä vaikeassa työmarkkinatilanteessa. Näin työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmällä voitaisiin IPS:n tapaan edistää työllistymistä tai työkyvyn ylläpitoa etenkin haastavan työmarkkinatilanteen aikana.

Kulukorvausten ulottaminen myös työhönvalmennukseen sen sijaan on kannatettava ehdotus. Palvelujen asettaminen samalle viivalle kulukorvausten suhteen poistaa asiakkailta kiusauksen hakeutua taloudellisista syistä muuhun kuin hänelle parhaiten sopivaan palveluun. Erityisesti nuorille työelämäosallisuuden kannalta olisi tärkeää saada kokemusta työelämästä työkokeilun avulla silloin, kun työtä ei ole tarjolla. Työkokeilua tulisi myös kehittää paremmin työkyvyn arviointiin soveltuvaksi, jotta todellinen työkyky saadaan todennettua esim. kuntoutusta tai eläkehakua varten.

Kehittämisehdotus 5: Alueellisten yhteistyösopimusten edistäminen

Näkemykset ehdotuksista alueellisten yhteistyösopimusten edistämisestä:

Työ- ja elinkeinoministeriö suosittelee arviomuistiossa alueellisen yhteistyön sopimista riittävän strategisella tasolla, jolloin voidaan myös määritellä yhteistyölle asetettavat tavoitteet. TE2024-uudistuksen valmistelun tukena toiminut poikkihallinnollinen TE24 Sote-yhdyspinnat-työryhmä suositteli mm. yhteisen tilannekuvan muodostamista heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevista sekä sen varmistamista, että eri viranomaiset tuntevat riittävästi toistensa tehtävät ja kullekin toimijalle asetetut tavoitteet ja toiminnan reunaehdot.

Loimaan kaupunki kannattaa alueellisen yhteistyön edistämistä sekä strategisella että käytännön asiakastyön tasolla. Yhteisten strategisten tavoitteiden laatiminen edellyttää kuitenkin yhteistä

tahtotilaa ja eri toimijoiden lakisääteisten tehtävien ja kannustimien linjaamista samansuuntaisiksi. Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien palvelutarjonnan varmistamiseksi hyvinvointialueille tulisi rakentaa kannusteet sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen järjestämiselle ja kehittämiselle.

Mitä muuta haluatte kertoa tässä yhteydessä?

Muut näkemykset, kommentit ja ehdotukset:

Arviomuistiossa esitettyjen kehittämis ehdotusten tavoitteena on parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien työttömien työllistymistä ilman merkittävää uutta sääntelyä, eikä työ- ja elinkeinoministeriö ole tässä vaiheessa tekemässä ehdotusta kokonaan uudesta työvoimapalvelusta. Loimaan kaupunki pitää menettelytapaa kannatettavana, eikä lakisääteisen uuden palvelun säätäminen heikossa työmarkkina-asemassa oleville työnhakijoille ole tarkoituksenmukaista. Mikäli kuntouttavaan työtoimintaan liittyvien lakimuutosten tai sosiaalipalvelu-uudistuksen myötä vastuuta kyseisen ryhmän palveluista kuitenkin siirretään kunnille, siirrosta aiheutuvat kustannukset tulee korvata kunnille valtionosuusjärjestelmässä täysimääräisesti.

On myös syytä huomioida, että kaikilla kunnilla ei ole toimivaltaa tuottaa järjestämis lain mukaisia työllistämistä edistäviä palveluja. Tämä asettaa osaltaan kunnat eriarvoiseen asemaan siinä, missä määrin ne voivat paikallisia palveluja lisäämällä vaikuttaa oman kunnan asukkaiden työllistymisen tukemiseen. Poikkeuksena tähän on työkokeilu, jota laajentamalla on mahdollista antaa kaikille kunnille mahdollisuus tukea työllistymistä alueellaan.

Loimaan kaupunki on huolissaan kuntouttavan työtoiminnan nykyisen asiakaskunnan palvelujen kohtalosta sosiaalihuollon palvelu-uudistuksen yhteydessä. Ennakkotietojen mukaan kuntouttavasta työtoiminnasta on tarkoitus kumota osana uudistusta. Lain kumoaminen ei kuitenkaan poista toiminnan nykyisen asiakaskunnan palvelutarvetta. Arviomuistiossa referoidun Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän kyselyn mukaan hyvinvointialueet arvioivat, että merkittävä enemmistö (keskimäärin 83 %) kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista ei kykene työhön tai julkisiin työvoimapalveluihin. Alueittain jopa 90 %:n kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista nähtiin tarvitsevan sosiaalisen kuntoutuksen palveluja ennen työvoimapalvelujen tarjoamista. Tässä tilanteessa asiakaskunnan laajamittainen siirto työvoimaviranomaisen palveluihin ei ole asiakkaiden edun eikä palvelutarpeiden mukaista, koska työvoimaviranomaisella ei ole näiden asiakkaiden tarpeisiin vastaavia palveluja.

Työvoimaviranomaisen kannalta tosiasiallisesti työhön ja julkisiin työvoimapalveluihin kykenemättömien asiakkaiden määrän kasvaminen hämärtää viranomaisen ydintehtävää ja vie myös merkittävän määrän palveluresursseja tuottamatta hyötyä asiakkaille. Tämän kohderyhmän palvelujen saatavuuden varmistamiseksi hyvinvointialueille on rakennettava kannusteet ottaa vastaan työhön ja julkisiin työvoimapalveluihin kykenemättömiä asiakkaita sekä järjestää ja kehittää näille näiden palvelutarpeen mukaisia, työkykyä edistäviä ja työmarkkinoille osallistumisen mahdollistavia palveluja. Muussa tapauksessa sosiaali- ja terveystieteiden uudistuksessa palveluvalikoimaan kuulumisen kriteeriksi tulossa oleva kohtuullisten kustannusten periaate synnyttää uhan hyvinvointialueiden työllisyyden edistämiseen sidoksissa olevien palvelujen vähentämisestä ja tarjonnan kapenemisesta. Pahimmassa tapauksessa hyvinvointialueet voivat siirtää heikossa työmarkkina-asemassa olevia asiakkaita työvoimapalveluihin ohi näiden tosiasiallisen palvelutarpeen.

TE24-uudistuksen yhteydessä kuntien maksuosuutta työttömyysturvasta lisättiin olennaisesti, tavoitteena kannustaa työvoimapalvelujen järjestämisvastuuta kantavia kuntia tuottamaan nopeaan ja tehokkaaseen työllistymiseen johtavia palveluja. Nyt vuoden käytössä olleen voi havaita johtaneen heikossa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden palvelujen (työ- ja

koulutuskokeilut, valmennukset) saatavuuden heikkenemiseen. Se nostaa myös kuntien kustannusvastuun tästä kohderyhmästä tietyiltä osin kohtuuttoman suureksi. Näistä syistä työttömyysturvan rahoitusmallia tulisi uudistaa seuraavasti:

1. Kuntien rahoitusvastuu työttömyysturvasta tulee poistaa heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleville suunnattujen työvoimapalveluihin osallistuvilta palveluihin osallistumisen ajalta. Kunnille tulee kohtuuttoman kalliiksi maksaa työttömyysturvan rahoitusosuutta ja samanaikaisesti järjestää heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleville näiden tarvitsemia, usein pitkäkestoisia palvelukokonaisuuksia. Rahoitusvastuun poistaminen heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien palveluihin osallistumisen ajalta toimii kunnille kannusteena järjestää toimenpiteitä tälle kohderyhmälle ja avaa niille mahdollisuuden kohdentaa työttömyysturvan maksuosuudesta vapautuvat varat aktiiviseen työvoimapolitiikkaan.

2. Kuntien rahoitusvastuu työttömyysturvasta tulee niin ikään poistaa sosiaalihuollon kuntoutuspalveluihin osallistuvilta palveluihin osallistumisen ajalta. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan nämä palvelut (kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus) on tarkoitettu työttömille, jotka eivät kykene osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin tai töihin tai jotka vasta harjoittelevat koulutuksessa tai työssä tarvittavia arkielämän taitoja. On kohtuutonta, että kunnat joutuvat maksamaan työttömyysturvan kuntaosuusmaksuja henkilöistä, jotka eivät tosiasiallisesti ole työmarkkinoiden käytettävissä, eivät kykene osallistumaan kuntien tarjoamiin työvoimapalveluihin ja joiden palvelutarpeeseen vastaavia palveluita kunnilla ei pääsääntöisesti ole